

Sisäisen turvallisuuden seminaari Kajaani 16.2.2010

Ylijohtaja Terttu Savolainen
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Puhe

Arvoisat seminaarin osallistujat,

Tämän seminaarin otsikko turvaverkot tiheämmiksi - yhteistyöllä elinvoimaa, turvallisuutta ja hyvinvointia kuvaa erinomaisella tavalla sitä, mistä on kysymys sisäisen turvallisuuden vahvistamisessa. Ensiksikin turvallinen asuin- ja elinympäristö on osa hyvinvointia, se luo alueen elinvoimaa ja vahvistaa kilpailukykyä. Toiseksi turvallisuutta voidaan parhaiten vahvistaa viranomaisten, yritysten, järjestöjen ja tavallisten ihmisten yhteistyöllä.

Aluksi haluan muutamalla kalvolla esitellä teille aluehallintoviranomaisten toiminta-ajatusta. Aluehallintouudistuksessa koottiin yhteen 54 eri toimijaa niin, että aluehallintotoimijoita on enää 21. Pohjois- Suomen AVIN tehtävät muodostuvat lääninhallitusten, alueellisten ympäristökeskusten ja ympäristölupavirastojen sekä työsuojelupiirien tehtävistä. Aluehallintoviraston tehtävänä on edistää alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä.

Virasto edistää mm. perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista, peruspalvelujen saatavuutta, ympäristönsuojelua, ympäristön kestävää käyttöä, sisäistä turvallisuutta sekä terveellistä ja turvallista elin- ja työympäristöä alueilla. Kaikissa aluehallintoviraston tehtävissä on vahvasti mukana myös turvallisuusnäkökannat. Erityisenä tehtävänä AVEILLE on säädetty sisäisen turvallisuuden edistäminen. Tässä mielessä AVI on entisen lääninhallituksen perillinen.

Aluehallintovirastoa ohjaa kaiken kaikkiaan 8 ministeriötä. Olemme valtiovarainministeriön alaisia, mutta 7 muuta ministeriötä ojaa toimintaamme toiminnallisesti. Sisäisen turvallisuuden tehtävä leikkaa läpi kaikki vastuu-alueet.

Tästä kartasta voi tehdä yhden huomion. Alueellisesti Pohjois-Suomen ja Lapin avit käsittävät lähes puolet koko Suomen alueesta. Se kertoo myös, että täällä ovat myös suurimmat haasteet harvaan asuttujen alueiden turvallisuudessa.

Hallitus on asettanut sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteeksi, että Suomi on Euroopan turvallisimman maa vuonna 2015. Me voisimme asettaa tämän rinnalle oman tavoitteemme siitä, että Pohjois-Suomessa teemme suunnitelmallisesti työtä sen eteen, että alue on kauttaaltaan Suomen turvallisimman alue vuonna 2015 ja että parannamme erityisesti harvaan asuttujen alueiden turvallisuutta. .

Turvallisuuden käsite on laaja-alainen ja turvallisuussuunnittelussa tulee tarkastella mitä

kaikkea tulee ottaa huomioon turvallisuussuunnittelussa. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on määritelty sisäinen turvallisuus sellaiseksi yhteiskunnan tilaksi, jossa jokainen voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista sekä turvallisesta yhteiskunnasta ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja suomalaisen yhteiskunnan taikka kansainvälistyvän maailman ilmiöistä tai muutoksista johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta.

Sisäinen turvallisuus syntyy monen tekijän yhteissummasta. Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa osa-alueet käsittävät aina syrjäytymisen ehkäisystä yritystoiminnan turvallisuuteen. Sisäisen turvallisuuden vahvistamisessa tarvitaan yhä useammin yhteistyötä, koska yksittäisen toimijan vaikutusmahdollisuudet ovat entistä rajallisemmat monimuotoisessa yhteiskunnassa.

On huomattava, että paikallinen turvallisuussuunnittelu on sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa paikallisella tasolla ja sitä johtaa kunnan johto yhdessä poliisitoimen ja alueellisen pelastustoimen kanssa.

Yhteistyöhön osallistuvat viranomaisten lisäksi järjestöjen ja elinkeinoelämän edustajat. Kansalaisjärjestöjen rooli on tärkeä, koska ne voivat parhaiten edistää kansalaisten aktiivista osallistumista oman ja lähiyhteisön turvallisuuden vahvistamiseen.

Valtakunnallisen sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että kaikissa kunnissa olisi valtuustoissa käsitelty kuntakohtainen tai laajemman alueen kattava uudenmuotoinen turvallisuussuunnitelma vuoden 2010 aikana. Oheisesta kalvosta selviää, että Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa viidestä kunnasta puuttuu turvallisuussuunnitelma ja Kainuussa ja parissa muussa kunnassa se on työn alla.

Mikä sitten ovat Pohjois-Suomen alueella keskeisimmät turvallisuuden haasteet tulevaisuudessa ja mitkä ne ovat harvaan asutuilla alueilla? Mitkä tekijät aiheuttavat pelkoa ja turvattomuutta?

Oheisesta kalvosta selviää, että Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa löytyy kuntia, joissa väestön ikärakenne poikkeaa täysin toisistaan. On selvää, että turvallisuuden haasteet ovat hyvin erilaiset Ristijärven ja Oulunsalon kunnissa, jossa toisessa yli 64 vuotiaiden osuus on 9,5 % ja toisessa 8% ja nuorten alle 15 vuotiaiden osuus juuri päinvastoin.

Vuonna 2006 Oulun läänihallitus kartoitti kylien turvallisuustilannetta. Esimerkkitapaukseni on Taivalkoskelta Jokijärven kylältä, jossa on asukkaita runsaat 150 - Ouluun matkaa 175 kilometriä ja Helsinkiin 770 km.

Kyläläisten kokouksessa todettiin, että hyvä naapuri on turvan tae. Kun kyläläisiltä kysyttiin tärkeimmät turvallisuuden tunnetta vahvistavat tekijät. Vastaukset olivat ehkä yllättäviäkin.

Kyläläiset itse asettivat turvallisuuden tunteen keskeisimmiksi tekijöiksi: "Naapurin piipusta tulee savu", "Tiet on aurattu" ja "skypen". Suurimmat haasteet liittyivät siihen saako apua tarvittaessa - naapuriturvallisuus, infrastruktuurin toimivuuteen eli pääseekö liikkumaan ja tietoverkkojen toimivuuteen - saako yhteyden ulkomaailmaan. Kunta oli järjestänyt kansalaisopistossa atk-kursseja, kylillä toimivat tietoverkot, yhteydenpito lapsiin ja lapsen lapsiin oli tärkeää skypen avulla.

Harvaanasuttujen alueiden turvallisuuspalvelujen tilanne on selvitetty vuonna 2006. Valtakunnallinen selvitys vahvistaa sen, että järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan merkitys korostuu harvaan asutuilla alueilla ja että kylätoiminnalla on tärkeä tehtävä turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen ylläpitämisessä.

Siis paikallinen turvallisuussuunnittelu ja ongelmien ennakointi sekä omaehtoisen varautumisen kehittäminen ja peruspalvelujen saatavuus ovat keskeistä. Esimerkkitapauksessamme niitä olivat teiden aeraus ja tietoverkkojen toimivuus.

Poliisi on tehnyt vuonna 2009 turvallisuustutkimuksen, jossa suomalaisten turvallisuuden tunne oli heikentynyt 1 prosenttiyksikön verran. Väkivallan kohteeksi oli joutunut 7,3 prosenttia vastanneista, johon lisäystä oli 45 000 - myös poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset olivat lisääntyneet.

Sisäisen turvallisuuden kannalta meillä Suomessa on kaksi murheenkryyniä: tapaturmat ja väkivaltarikokset. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa ne onkin todettu, että tällä ohjelmakaudella puututaan erityisesti väkivaltatapauksiin ja tapaturmiin.

Tapaturmien määrä onkin kaksinkertaistunut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana ja tapaturmakuolleisuus on Suomessa korkeampaa kuin muualla läntisessä Euroopassa. Myös väkivaltarikollisuuden taso on Suomessa korkea. Henkirikoksia tehdään Suomessa noin kaksi kertaa enemmän kuin länsimaissa yleensä suhteutettuna asukasmäärään. Naisten osalta tilanne on vielä vakavampi. Naisten väkivaltakuolleisuus on Suomessa korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa ja useimmissa läntisissä maissa. Ikääntyvät naiset joutuvat useammin kotona väkivallan kohteeksi kuin ikääntyneet miehet ja naisten työssä kohtaaman väkivalta on lisääntynyt. Alkoholi ja väkivalta sekä alkoholi ja tapaturmat kuuluvat yhteen.

Tässä yhteydessä haluan ottaa esiin myös nuorten syrjäytymisen. Alle 25 -vuotiaita työttömiä on työvoimasta Kainuussa 16 % ja Pohjois-Pohjanmaalla 11 %. Erityinen ongelma on myös se, että koulutuksen ulkopuolelle on jäänyt myös runsaasti nuoria.

Huomiota kannattaa kiinnittää myös nuorten miesten onnettomuusriskiin. Voi sanoa, että Suomessa on vaarallista olla alle 30 vuotias nuori mies.

Arvoisat kuulijat,

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on tulosopimuksessaan sitoutunut osallistumaan sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen. Aluehallintovirastolla on velvollisuus edistää poikkihallinnollisten toimenpiteiden toteuttamista alueilla.

Mitä konkreettisesti?

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto vastaa myös varautumisasioista alueellaan ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiasta.

Arvoisat kuulijat,

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston tehtävänä on edistää perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista alueellaan. Erityinen tehtävämme on huolehtia siitä, että ihmiset voivat asua täällä tuntematta pelkoa tai turvattomuutta. Se on tärkeä osa hyvinvointia. Tähän tarvitaan alueen kaikkia toimijoita, kansalaisjärjestöjä, yrityksiä, kuntia ja valtion viranomaisia. Tehkäämme se yhdessä.